

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Саусақ моторикасын ойын арқылы дамыту

ЖАРИЯЛАНДЫ
31.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/174106/

Даутбаева Жамила Турсынбаевна

Лауазымы: тәрбиеші

Шымкент қаласы.

№35 “Сәуле” бөбекжай- бақшасы

Кіріспе

Саусақ моторикасын дамыту – мектепке дейінгі жастағы балалардың дене және интеллектуалдық дамуының маңызды аспектісі. Саусақтардың ұсақ моторикасы баланың қол қимылдарын дұрыс басқаруға, мидың белгілі бір бөліктерін белсендіруге, сөйлеу және жазу қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Ойын арқылы саусақ моторикасын дамыту баланың қызығушылығын арттырып, бұл процесті жеңіл әрі тиімді етеді.

1. Саусақ моторикасын дамытудың маңызы

Саусақ моторикасы баланың мидың қозғалысқа жауапты бөлімдерімен байланысты. Саусақтардың ұсақ қимылдары сөйлеу, логикалық ойлау және кеңістіктік түсініктердің дамуына тікелей әсер етеді.

- Сөйлеу қабілеті:** Саусақ моторикасы баланың мидың сөйлеуге жауапты бөліктерін белсендіруге ықпал етеді. Ұсақ моториканы дамытуға арналған ойындар мен жаттығулар баланың сөйлеу қабілетін жетілдіруге және сөздік қорын байытуға көмектеседі. Мысалы, саусақ жаттығулары мен қолөнер жұмыстарын орындау арқылы балалардың сөйлеу қабілеті дамып, сөздерді нақты әрі дұрыс айту дағдылары қалыптасады. Мұндай әрекеттер балаға жаңа ұғымдарды меңгеруге, сөйлем құру қабілетін жақсартуға және өз ойын еркін жеткізуге мүмкіндік береді.
- Жазуға дайындық:** Саусақ қимылдарының икемділігі баланың жазу дағдыларын меңгеруінде шешуші рөл атқарады. Қарындашты дұрыс ұстау, әріптер мен сандарды әдемі әрі анық жазу ұсақ моториканың дамуына тікелей

байланысты. Арнайы жаттығулар мен ойындар арқылы саусақтардың икемділігін арттыру балаға жазу процесін жеңілдетіп, оның жазу құралдарын еркін әрі сенімді қолдануына көмектеседі. Мұндай дайындық кезеңі баланың мектептегі табысты оқуына негіз болады.

- **Зейін мен есте сақтау:** Саусақ моторикасын дамытатын ойындар баланың зейінін шоғырландыруына және тапсырмаларды дәл әрі дұрыс орындауға дағдыландырады. Мұндай ойындар барысында балалар ұсақ детальдарға назар аударып, әрекеттерін рет-ретімен жоспарлайды. Бұл олардың есте сақтау қабілетін жақсартып, жаңа ақпаратты қабылдау және өңдеу процестерін жеңілдетеді. Нәтижесінде, бала күнделікті өмірде де зейінін тиімді пайдалануды үйренеді.
- **Икемділік:** Саусақ моторикасының дамуы балалардың қол және саусақ қимылдарының дәлдігі мен үйлесімділігін арттырады. Мұндай балалар заттарды дұрыс ұстап, ұсақ бөлшектермен жұмыс істеуді тез әрі оңай меңгереді. Бұл дағды күнделікті өмірде киімнің түймесін салу, жіпке моншақ тізу немесе сурет салу сияқты әрекеттерді орындауда маңызды рөл атқарады. Координация мен икемділік арқылы бала өз әрекеттерін сенімді және нақты орындайды.

2. Саусақ моторикасын дамытуға арналған ойындардың түрлері

- **Конструкторлармен ойнау:** Лего сияқты ұсақ бөлшектерден тұратын конструкторлар балалардың қол бұлшықеттерін дамытуға және моторикалық икемділікті жетілдіруге керемет мүмкіндік береді. Мұндай ойындар арқылы бала ұсақ бөлшектерді дұрыс ұстап, дәлдікпен құрастыруды үйренеді. Сонымен қатар, конструкторлар шығармашылық ойлауды, логикалық шешім қабылдауды және кеңістікті қиялды дамытуға ықпал етеді. Бұл ойындар баланы шыдамдылыққа тәрбиелеп, оның зейінін арттырады.
- **Пластилинмен және қамырмен жұмыс:** Пластилин немесе қамырмен жұмыс істеу – баланың саусақ икемділігін арттыруға және қолдың бұлшықеттерін нығайтуға арналған тамаша әдіс. Өртүрлі фигуралар мен пішіндер жасау барысында бала тек моториканы ғана емес, сонымен қатар қиялын, шығармашылық қабілетін дамытады. Мұндай іс-әрекет баланың зейінін шоғырландыруға, ұқыптылыққа және шыдамдылыққа тәрбиелейді. Сонымен қатар, пластилинмен жұмыс ұсақ бөлшектерді ажыратуды және үйлесімді қозғалыстарды меңгеруге мүмкіндік береді.
- **Жіппен және моншақтармен жұмыс:** Моншақтарды жіпке тізу немесе түрлі өрнектер жасау – саусақ моторикасын жетілдірудің тиімді тәсілі. Мұндай әрекет саусақтардың ұсақ қимылдарын жақсартып, қол бұлшықеттерін нығайтады. Сонымен қатар, бала ұқыптылықты, шыдамдылықты және

тапсырманы соңына дейін жеткізу қабілетін меңгереді. Моншақтардан өрнек құрастыру баланың зейінін шоғырландыруға, шығармашылық ойлауын дамытуға және түс пен форма үйлесімін түсінуге көмектеседі.

- **Мозаика құрастыру:**Түсті мозаика бөлшектерін құрастыру – баланың ұсақ моторикасын дамытудың тамаша құралы. Бұл әрекет арқылы бала саусақ қимылдарын жетілдіріп, қолдың икемділігін арттырады. Сонымен қатар, мозаика құрастыру баланың түстерді ажырату қабілетін, кеңістіктік ойлауын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Бөлшектерді жинау барысында бала зейінін шоғырландыруға, ұқыптылыққа және тапсырманы жүйелі түрде орындауға үйренеді.
- **Саусақ ойындары:** «Саусақ театры», «Қуырмаш» сияқты қазақ халқының дәстүрлі саусақ ойындары арқылы балаға қол бұлшықеттерін қозғалтуға мүмкіндік беріледі. Бұл ойындар баланың қиялы мен сөйлеу қабілетін де дамытады.
- **Қағазды бүктеу және қиып алу:**Оригами өнерімен айналысу немесе қағазды әртүрлі пішіндерге қиып алу – баланың саусақ бұлшықеттерін икемді ететін тиімді тәсіл. Бұл әрекеттер ұсақ моториканы ғана емес, зейін мен шығармашылық қабілеттерді де дамытады. Қағазды бүктеу кезінде бала қимылдардың дәлдігі мен реттелуін үйренсе, қағазды қиып алу ұқыптылық пен шыдамдылықты қалыптастырады.

3. Саусақ моторикасын дамытуға арналған арнайы жаттығулар

- **«Құмырсқалар» жаттығуы:** Баланың саусақтары арқылы үстелдің бетінде немесе қағазда қимылдау.
- **«Саусақтармен сурет салу»:** Саусақтарды бояуға батырып, қағаз бетіне сурет салу.
- **«Қолшатыр құрастыру»:** Жіпке түрлі-түсті қағаз қиындыларын тізіп, қолшатыр жасау.

4. Саусақ моторикасын дамытуда ойынның тәрбиелік рөлі

Саусақ ойындары баланың ұсақ моторикасын дамытумен қатар, оның бойында маңызды тәрбиелік қасиеттерді қалыптастыруға ықпал етеді. Мұндай ойындар балаға тәртіптілік, ұқыптылық, шыдамдылық сияқты дағдыларды дарытады. Саусақ қимылдарын қажет ететін әрекеттер арқылы бала зейінін шоғырландыруды, тапсырмаларды аяғына дейін орындауды, өз ісіне жауапкершілікпен қарауды үйренеді. Сонымен қатар, саусақ ойындары шығармашылық ойлау мен қиялды дамытуға жағдай жасап, баланың жан-жақты дамуына негіз болады.

Қорытынды

Саусақ моторикасын ойын арқылы дамыту – баланың интеллектуалдық және физикалық қабілеттерін қалыптастырудың тиімді әдісі. Ойындар балалардың қызығушылығын оятып, олардың танымдық белсенділігін арттырады. Саусақ моторикасын дамытатын ойындар баланың қол қимылдарын жетілдіріп, сөйлеу, жазу және зейін сияқты дағдыларды нығайтуға мүмкіндік береді. Бұл процесс баланы мектепке дайындауға, жаңа білімдер мен дағдыларды меңгеруге көмектесіп, оның жалпы дамуына оң ықпал етеді. Ойын арқылы саусақ моторикасын дамыту, сондай-ақ баланың тәрбие мен әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Құсаинов А.Қ. «Баланың дамуы» Алматы. Рауан, 2000.
2. М.Қ.Бапаева. Даму психологиясы. – Алматы, 2014.
3. Бала мен балабақша. №3. 2015 ж..
4. Бала мен балабақша. №5. 2015 ж..

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.